

Ajánló

Amiből a könyvtári világ kimarad

A hagyományos osztályozási rendszerek és a tárgyszavakba, illetve tezauruszokba foglalt deskriptoros nyelvek kialakulásukat a társadalomtudományok művelőinek köszönhetik. Velük a könyvtári és egyéb dokumentációs rendszerekben megvalósítható az információk kereshető tárolása. Alkalmazásukhoz ma már a számítástechnikát hívják segítségül. Újabb fejlemények az ontológiák, amelyek generikus fogalmi struktúráikkal a hierarchikus osztályozási rendszerek és információkereső nyelvek megfelelőinek tekinthetők.

Nagy különbség azonban, hogy az ontológiákat informatikusok hozták létre, alkalmazásukra eleve az informatika területén került sor. Fogalmi hierarchiájukat formális logikai deklarációkkal írják le, azaz egzaktabb fogalmi képződmények, mint az intuitív alapon szerkesztett osztályozási rendszerek. A ma még csak alapkutatói szinten létrehozott ontológiai fogalmi struktúrák felépítése eltérő. Logikai megalapozottságuk alapján felmerül, hogy alapvető struktúráikban bizonyos hasonlóságok esetleg könnyebben kimutathatók. Vonatkozik ez elsősorban a fogalmi rendszer legfelső, legáltalánosabb néhány fogalmára és az ezek közötti kapcsolatokra. **Ungváry Rudolf** tanulmányában megkísérel ennek a sejtésnek utánajárni. Oly módon írja le a *Köztaurusz* legáltalánosabb fogalmait és generikus összefüggéseiket, hogy összehasonlítva az egyik legismertebb ontológiai módszertannal, a *DOLCE*-val, kiderüljön: valójában minden ontológia legfelső fogalmi szintje egymással jól megfeleltethető néhány csúcsgalomból áll, függetlenül attól, hogy az adott ontológiai filozófia milyen szellemi hagyományokra támaszkodik e legáltalánosabb fogalmak megnevezésében.

A magyarországi online ETO-alkalmazás viszonylag fejletlen, az ETO lehetőségei alig használhatók ki az online katalógusokban. Különösen súlyos hiányosság, hogy nem jeleníthető meg a rendszer hierarchikus szerkezete, és nem lehet a közös alosztások jelzeteire önállóan keresni. Összefügg ezzel az is, hogy a számítástechnika mai vizualizációs lehetőségeit nem hasznosítják az ETO javára. **Hajdu Ágnes** a vizualizáció néhány kognitív tudományi kérdését tárgyalja a percepció szemszögéből. Összehasonlítja a perceptuális és a nyelvi megjelenítést, és ismerteti a fontosabb szoftvereket és hazai alkalmazásukat, melyekben kihasználták az informatika adta vizualizációs lehetőségeket. Az ismeretszervezési rendszerek használata ugyanis elválaszthatatlan a megfelelő vizuális érzékelési (percepció) struktúráktól, melyek a gyakorlatban a megjelenítési felületek formájában valósulnak meg. E felületek képi kialakításától függ, hogy többek között mennyire hatékonyan végezhető a tartalomfeltárás, az osztályozási rendszerek használata. Hajdú a percepció kérdésein keresztül az ETO megjelenítési formáit tekinti át az online katalógusokban, rámutatva azokra az igényekre, melyeket ennek az osztályozási rendszernek a vizualizációjával szemben támasztani kell.

Mind az ontológiák, mind a vizualizáció fejlődése ma a társadalomtudományi világtól függetlenül zajlik. Gondoljátok meg, könyvtárosok!

Szőts Miklós